

[Uz Sākumlapu](#) > ... > [Ģimenes Lietas Un Mantojums](#) > [Ukrainas Bērni — Tiesu Iestāžu Sadarbība](#) >
[Civillietās](#) [Vecāku atbildība](#)

Vecāku atbildība

Šīs faktu lapas sagatavoja Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komerclietās.

ES jurisdikcijas noteikumi pārrobežu lietām par vecāku atbildību (piemēram, saistībā ar aizgādības un saskarsmes tiesībām, aizbildnību, bērna ievietošanu aprūpes iestādē vai audžuģimenē) ir noteikti [regulā “Brisele IIb”](#), savukārt vecāku atbildības lietām piemērojamos tiesību aktus reglamentē [1996. gada Hāgas konvencija par bērnu aizsardzību](#). Konvenciju piemēro arī situācijās, kas saistītas ar trešām valstīm, kuras ir šīs konvencijas līgumslēdzējas valstis (piemēram, Ukrainu).

Jurisdikcija

Vecāku atbildības jautājumos 8. pants [regulā “Brisele IIa”](#)^[1] un 7. pants [regulā “Brisele IIb”](#) nosaka, ka tiesām ^[2] dalībvalstī ^[3] ir jurisdikcija lietās par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī brīdī, kad tiesā iesniegta prasība. Tomēr, ja bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms pārvietošanas ir bijusi Ukrainā, jurisdikciju saglabā Ukrainas tiesas. Parasti pastāvīgās dzīvesvietas maiņai nepieciešams zināms laiks, un tiesai ir jāpārlicinās, ka ir izpildītas noteiktas prasības ^[4]. Tātad Ukrainas bērnam, kas ieceļo ES, visticamāk, kādu laiku nebūs pastāvīgas dzīvesvietas ES, tāpēc regulas “Brisele IIa” 8. pants un regulas “Brisele IIb” 7. pants daudzos gadījumos nebūs piemērojams.

Regulas “Brisele IIa” 13. panta 2. punktā un regulas “Brisele IIb” 11. panta 2. punktā ir paredzēta jurisdikcija, kuras pamatā ir bērna atrašanās vieta, attiecībā uz bērniem bēgļiem vai bērniem, kas pārvietoti uz citu valsti viņu valstī notiekošo nemieru dēļ. Tomēr [1996. gada Hāgas konvencijas par bērnu aizsardzību](#) 52. panta 2. punktā (kas jālasa saistībā ar regulas “Brisele IIb” 25. apsvērumu) ir precizēts, ka šīs jurisdikcijas noteikums būtu jāattiecinā tikai uz bērniem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta pirms pārvietošanas bija kādā no dalībvalstīm. Ja bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms pārvietošanas bija trešā valstī, piemēram, Ukrainā, būtu jāpiemēro 1996. gada Hāgas konvencijas jurisdikcijas noteikumi attiecībā uz bērniem bēgļiem un starptautiski pārvietotiem bērniem. Ukraina un visas ES dalībvalstis ir 1996. gada Hāgas konvencijas līgumslēdzējas puses ([HCCH | #34 - statusa tabula](#)).

1996. gada Hāgas konvencijas 6. panta 1. punktā ir noteikts, ka “[a]ttiecībā uz bēgļu bērniem un bērniem, kas sakarā ar viņu valstī notiekošām nekārtībām ir pārvietoti uz kādu citu valsti, 5. panta pirmajā daļā paredzētā jurisdikcija ir tās Līgumslēdzējas Valsts iestādēm, kuras teritorijā bērni atrodas pēc šādas pārvietošanas”.

Plašāka informācija par 1996. gada Hāgas konvencijas par bērnu aizsardzību piemērošanu nepavadītiem un nošķirtiem bērniem ir pieejama [šeit](#) un [šeit](#).

1996. gada Hāgas konvencijas 8. un 9. pantā, kā arī regulas “Brisele IIa” 15. pantā un regulas “Brisele IIb” 12. un 13. pantā ir paredzēts, ka jurisdikciju var nodot tiesai, kas ir labāk piemērota lietas izskatīšanai. Pašreizējā situācijā tas varētu attiekties uz bērnu no Ukrainas aizsardzību (piemēram, ja viņš ieceļo ES bez pavadības), ja kompetentā iestāde uzzina, ka bērnam ir ģimenes locekļi citā dalībvalstī. Šādā situācijā pirmā dalībvalsts var lūgt jurisdikcijas nodošanu, ja bērnam ir īpaša saikne ar otro dalībvalsti un ja šāda nodošana ir bērna interesēs.

Praktiskās rokasgrāmatas, kas pieejamas [šeit](#), palīdzēs gūt labāku izpratni par to, kā piemērot regulu “Brisele IIa” un regulu “Brisele IIb”.

Piemērojamie tiesību akti un atzīšana

Militāras agresijas gadījumā [1996. gada Hāgas konvencija par bērnu aizsardzību](#) ir svarīgs bērnu aizsardzības instruments, t. sk. attiecībā uz bērniem bez pavadības, no vecākiem nošķirtiem bērniem migrantiem un bērniem, kuri meklē patvērumu. Ukraina un visas ES dalībvalstis ir 1996. gada Hāgas konvencijas līgumslēdzējas puses ([HCCH | #34 - statusa tabula](#)).

Jānorāda, ka 1996. gada Hāgas konvencijas 16. panta 1. punktā ir paredzēts, ka jautājumu, kam saskaņā ar likumu ir vecāku atbildība par bērnu, reglamentē bērna pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti, proti, Ukrainas tiesību akti attiecībā uz bērniem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā valstī. Tas pats attiecas uz vecāku atbildības piešķiršanu ar līgumu vai vienpusēju aktu (1996. gada Hāgas konvencijas 16. panta 2. punkts). Turklāt vecāku atbildība, kas pastāv saskaņā ar pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, turpina pastāvēt, ja bērns maina savu pastāvīgo dzīvesvietu uz citu valsti (1996. gada Hāgas konvencijas 16. panta 3. punkts). Vecāku atbildības īstenošanu reglamentē arī bērna pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti (1996. gada Hāgas konvencijas 17. pants).

Turklāt 1996. gada Hāgas konvencijas 23. pantā ir paredzēta citā līgumslēdzējā valstī pieņemtu pasākumu oficiāla atzīšana saskaņā ar likumu. Tādējādi Ukrainas pasākums, kas ietilpst Konvencijas darbības jomā, tiks automātiski atzīts citās līgumslēdzējās valstīs bez nepieciešamības to oficiāli atzīt. Līdz ar to Ukrainas pasākumi būs spēkā arī ES.

Kā sīkāk paskaidrots 1996. gada Hāgas konvencijas 18. pantā, 1996. gada Hāgas konvencijas 16. pantā minēto vecāku atbildību var izbeigt vai tās īstenošanas nosacījumus var grozīt ar pasākumiem, kas veikti saskaņā ar šo konvenciju.

1996. gada Hāgas konvencijas 15. panta 1. punktā ir noteikts, ka, “[ī]stenojot šīs Konvencijas II nodaļā paredzēto jurisdikciju, Līgumslēdzēju valstu iestādes piemēro savas valsts tiesību aktus”, un tādējādi Līgumslēdzējas puses šādos gadījumos piemēro savus tiesību aktus.

Plašāka informācija par 1996. gada Hāgas konvencijas par bērnu aizsardzību piemērošanu nepavadītiem un nošķirtiem bērniem ir pieejama [šeit](#) un [šeit](#).

Centrālo iestāžu sadarbība

Lūdzu, ņemiet vērā, ka saskaņā ar [1996. gada Hāgas konvenciju par bērnu aizsardzību](#) ieceltās Ukrainas centrālās iestādes darbību ietekmē pašreizējā krīze un tā, iespējams, uz laiku ir ierobežota.

Situācijās, kas saistītas ar sadarbību starp dalībvalstu centrālajām iestādēm (piemēram, vienā dalībvalstī nonākušam bērnam ir brāļi vai māsas citā dalībvalstī), varētu piemērot [regulas “Brisele IIa”](#) 55. un 56. pantu vai [regulas “Brisele IIb”](#) 80. un 82. pantu.

Attiecībā uz aprūpi audžuģimenēs varētu noderēt dalībvalstu sniegtā e-tiesiskuma portālā publicētā informācija par to, kā tiek īstenota pārrobežu ieviešanas procedūra, tai skaitā audžuģimenēs; ar to var iepazīties [šeit](#).

Praktiskās rokasgrāmatas, kas pieejamas [šeit](#), palīdzēs gūt labāku izpratni par to, kā piemērot regulu “Brisele IIa” un regulu “Brisele IIb”.

Centrālo iestāžu kontaktinformācija ir šāda:

- [Regula “Brisele IIb”](#)
- [Regula “Brisele IIa”](#)
- [1996. gada Hāgas konvencija par bērnu aizsardzību](#)

Kā var palīdzēt Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās (ETST)?

ETST sniedz atbalstu ES civiltiesību instrumentu īstenošanai ikdienas juridiskajā praksē. Ja rodas konkrēta problēma pārrobežu lietā, palīdzību var meklēt gan centrālajā iestādē, gan ETST kontaktpunktā jūsu dalībvalstī. Jūsu kontaktpunkts var, piemēram, noskaidrot pieprasījuma pašreizējo statusu, palīdzēt divām tiesām sazināties

vai sameklēt citas ES dalībvalsts kompetentās iestādes kontaktinformāciju.

[Plašāka informācija par ETST un par to, kā tas var palīdzēt.](#)

[Kā atrast savu valsts kontaktpunktu?](#)

Noderīgas saites

- Informācija par Ukrainas tiesību aktiem
 - [Informācija par Ukrainas tiesību aktiem attiecībā uz bērnu aizsardzību un nepavadītiem nepilngadīgajiem \(262.45 KB - PDF\) \[LV\]\(#\)](#)
 - [Jautājumi un atbildes par Ukrainas ģimenes tiesībām \(304.47 KB - PDF\) \[LV\]\(#\)](#)
 - [Procedūra iestādēs \(objektos\) atrodošos bērnu atgriešanai Ukrainā \(118.67 KB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
 - [Tiešsaistes daudzvalodu veidlapa Ukrainas bērniem, kas ceļo uz Eiropas Savienību un tur dzīvo. Šī veidlapa ļauj bērnam, kas ceļo uz Eiropas Savienību, Ukrainas vecākiem vai likumīgajiem pārstāvjiem paziņot, kas ir atbildīgs par ceļošanu kopā ar bērnu un/vai vecāku atbildības par bērnu īstenošanu.](#)
- Centrālās iestādes
 - [Regula “Brisele IIa”](#)
 - [Regula “Brisele IIb”](#)
 - [1996. gada Hāgas konvencija par bērnu aizsardzību](#)
- Eiropas Padomes Konsultāciju grupa Ukrainas bērnu jautājumos
 - [Apkopojums par starpvalstu procedūrām un sadarbību \(4.07 MB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
 - [Informatīva piezīme par pieņemšanu kara laikā Ukrainā \(3.76 MB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
 - [Kontekstuāls pārskats — reaģēšana uz adopcijas iniciatīvām ārkārtas situācijās \(3.63 MB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
- [HCCH informatīva piezīme par bērniem, kuriem ir liegta ģimenes vide Ukrainas bruņotā konflikta dēļ](#)
- [HCCH tīmekļa vietnes sadaļa par bērnu aizsardzību](#)
- [1996. gada Hāgas konvencijas par bērnu aizsardzību piemērošana nepavadītiem un nošķirtiem bērniem](#)
- [Skaidrojošais ziņojums par 1996. gada Hāgas konvenciju par bērnu aizsardzību](#)
- [Praktiska rokasgrāmata par 1996. gada Hāgas Konvencijas par bērnu aizsardzību darbību](#)
- ETST publikācijas (tostarp praktiskās rokasgrāmatas par regulas “Brisele IIa” un regulas “Brisele IIb” piemērošanu) ir atrodamas [šeit](#):
- [Praktisks rīks aizbildņiem: Pagaidu aizsardzība no Ukrainas bēgošiem bērniem bez pavadonā](#)

[1] No 2022. gada 1. augusta regulu “Brisele IIa” aizstāj regula “Brisele IIb”, bet regulu “Brisele IIa” turpina piemērot, ja tiesvedība ir sākta pirms 2022. gada 1. augusta.

[2] Saskaņā ar regulas “Brisele IIa” 2. panta 1. punktu un regulas “Brisele IIb” 2. panta 2. punkta 1. apakšpunktu termins “tiesa” attiecas uz visām dalībvalstu iestādēm, kurām ir jurisdikcija jautājumos, kas ietilpst abu regulu darbības jomā.

[3] Šīs divas regulas neattiecas uz Dāniju, kas piemēro līdzīgus jurisdikcijas noteikumus kā 1996. gada Hāgas konvencijā par bērnu aizsardzību.

[4] Jēdziena “pastāvīgā dzīvesvieta” interpretāciju skatīt, piemēram, EST spriedumos lietā [C-523/07](#), [C-497/10 PPU](#), [C-376/14 PPU](#), [C-111/17 PPU](#), [C-512/17](#) un [C-393/18 PPU](#). Plašāku informāciju skatīt arī [Praktiskajā rokasgrāmatā par regulas “Brisele IIb” piemērošanu](#).

■ Lapa atjaunināta: 06/06/2025

Šo lapu uztur Eiropas Komisija. Informācija šajā tīmekļa vietnē nav uzskatāma par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju. Komisija neuzņemas nekādu atbildību vai saistības attiecībā uz informāciju vai datiem, kas ietverti vai izmantoti šajā dokumentā. Autortiesību noteikumus Eiropas tīmekļa vietnēs lūdzu skatīt juridiskajā paziņojumā.